

31 augustus 2022

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

**Opleidingsnamen met HBO erin... maar welk niveau is het dan?
(en 'hbo-niveau' dus nu definitief verbieden s.v.p.)
En stoeien met namen en begrippen...**

1 Inleiding

Welkom terug van vakantie en andere bezigheden. We mogen weer, zogezegd. Om te beginnen een onderwerp dat we niet al te zwaar moeten laten liggen op de magen van de wetgevers en alle anderen die zich druk moeten en mogen maken over allerlei regelingen en kaders – en voorstellen voor het aanpassen van wetten. Het gaat om het gebruik van 'hbo' in opleidingsnamen.

Drie niveaus in het hbo

Het is toch wel een zaak die aandacht verdient, om allerlei redenen. De belangrijkste is dat in 2006 de graad Ad is ingevoerd en in 2018 de Ad-opleiding een eigen plek en status in het hbo heeft afgedwongen. Daarmee kent de sector hbo een drietal niveaus: Ad, Bachelor en Master (nog maar even stevig wachten op wat de Professional Doctorate gaat worden). Om het anders te zeggen: als er wordt gesproken over 'hbo-niveau' zal er altijd ook de graad bij moeten worden vermeld - of het nummer van het NLQF, dus 5, 6 resp. 7. Je zou eigenlijk kunnen gaan denken aan het inzetten van de volgende begrippen: hbo-5, hbo-6 en hbo-7.

Begrip 'hbo-niveau' formeel gaan verbieden, heel logisch

Vervolgens zit er formele zin niets anders op dan dat wordt besloten het begrip 'hbo-niveau' als alleenstaande aanduiding van een type opleiding te verbieden, om het gebruik ervan in het geheel en in het algemeen niet meer toe te staan. Overheid, aan de slag ermee, lijkt ons, mede in het licht van de discussie over het gebruik van allerlei namen en uitingen, zeker als ze zijn opgenomen in de wet en daarmee samenhangende regelingen.

Maar het gaat om opleidingsnamen met 'hbo' erin opgenomen

Dat gezegd hebbende moet het nu gaan over wat we op het oog hebben nl. het gebruiken van 'hbo' in een opleidingsnaam. Dat kan heel verwarrend werken voor allerlei doelgroepen, in het dagelijks gebruik maar ook in formele regelingen zoals een CAO, een arbeidscontract en overeenkomsten die sterk leunen op het niveau van de opleiding.

De zoektocht naar deze situaties heeft slechts twee gevallen opgeleverd, dus het gebruik van 'hbo' in een opleidingsnaam komt niet wijdverspreid voor:

- HBO - Rechten
- HBO-ICT.

2 HBO-V onder de loep

U zult misschien zeggen dat HBO-V niet mag en kan ontbreken in dit rijtje. Ja, toch wel. HBO-V is zonder meer in de loop der tijd – na in 1972 al te zijn ingevoerd, dus 50 jaren geleden - een merknaam geworden, in het spraakgebruik, in de gangen van ziekenhuizen en in allerlei advertenties. In formele zin gaat het echter om de 'Opleiding tot Verpleegkundige'¹.

¹ Er is bij een private hogeschool (Breederode) sprake van de opleiding 'Bachelor Verpleegkunde'. Dat betreft evenwel een incompany-traject voor degenen die al beschikken over een MBO-V-diploma. Het leidt tot een specifiek diploma, gericht op een aantal specifieke functies binnen de gezondheidszorg, met als graad 'Bachelor of Nursing'. Avans+ biedt als private hogeschool als enige een opleiding aan met een Engelse naam: 'Bachelor of Nursing', ook in internationaal verband aldus genoemd. Het levert derhalve in dat specifieke geval geen 'Bachelor of Science' op zoals bij de opleiding tot verpleegkundige.

Iemand die deze opleiding wil gaan doen, moet er vaak zelfs apart op worden gewezen dat in Studielink die formele naam wordt gebruikt.

Hetzelfde geldt ook voor MBO-Verpleegkundige, dus niet MBO-Verpleegkunde. Dan heeft men het vaak over MBO-V. Dit gebruik heeft te maken met het beroep met dezelfde naam, verpleegkundige, en het feit dat daaraan een formele registratie is verbonden (BIG, beroepen in de gezondheidszorg). Die combinatie zorgt er derhalve voor dat er maar twee opleidingen voor 'verpleegkundige' mogen zijn en die aldus worden geafficheerd in het mbo en hbo.

Namen en graden bij 'verpleegkundige'

Het is daarnaast wel een heel opmerkelijke hbo-opleiding als het gaat om namen en graden. In het algemeen bieden hogescholen een Bachelor aan voor de 'Opleiding tot verpleegkundige', met in het Croho als internationale naam 'Bachelor Nursing'. Let op, geen 'Bachelor of Nursing' zoals in veel andere landen het geval is. De reden daarvoor is dat men in formele zin de graad 'Bachelor of Science' aan de bezitters van het getuigschrift wil meegeven.

Dat dit best verwarrend kan werken, is te zien bij de informatie die de overheid verstrekt rond het BIG-register. Op een bepaalde pagina valt te lezen: *U bent verpleegkundige en op basis van een mbo-diploma geregistreerd in het BIG-register. Uw hbo-V-diploma (Bachelor of Nursing) kan in uw specifieke situatie gelden als bewijs van scholing.*

Men gebruikt dus hier als overheid 'Bachelor of Nursing' maar die wordt alleen maar als graad bij Avans+ verleend. Overigens zouden hogescholen zonder meer mogen gebruiken: 'Bachelor of Science in Nursing'², want die graad komt in veel Engelstalige landen voor. Maar kennelijk heeft men hier ter plekke geen behoefte aan zo'n lange naam.

De overheid heeft het ook over het 'hbo-V-diploma', overigens in formele zin een 'getuigschrift' zijnde. Maar zoals reeds vermeld, 'hbo-v' is geen wettelijk beschermde naam en dus in de formele context niet te gebruiken. Het is echter een ijzersterk merk. Daarom wordt door allerlei aanbieders van zorgopleidingen en -trainingen geschermd voor hun langere trajecten met het zijn van een 'hbo-v-traject'. Daar is niets tegen te doen, ook niet in de geest van de wet.

Het gebruik van de naam HBO Verpleegkunde komt vaak voor als in de formele context een 'Opleiding voor Verpleegkundige' wordt verzorgd. Maar ook dan zie je nog steeds op internet allerlei verwarrende mededelingen staan zoals: *'... ontvang je het getuigschrift (diploma) HBO bachelor Verpleegkundige met graadtoevoeging Bachelor of Science (de titel BSc achter de naam).* Het blijft derhalve lastig om in de communicatie alles simpelweg goed te doen...

Bij de Masteropleidingen zijn er uiteraard ook trajecten die zich richten op de gezondheidszorg en waarbij 'verpleegkunde' in de naam voorkomt. Maar een Master of Nursing of zoiets dergelijks is niet aanwezig in ons land (wel: Master of Advanced Nursing Practice).

3 HBO-ICT en HBO - Rechten

Terug naar waar het alhier dit keer om draait, het hanteren van 'hbo' in de naam bij deze twee opleidingen op bachelorniveau (let op de plaats van het 'verbindingsstreepje' in de namen). Bij HBO-V is het wel duidelijk wat de positie is in het onderscheid met hetgeen het mbo aanbiedt, in samenhang met de koppeling aan het BIG-register.

Er zou best een Ad-opleiding kunnen gaan ontstaan die op niveau 5 tussen MBO-V en HBO-V (om die namen maar gewoon te gebruiken) kan worden geplaatst. Echter, gelet op het feit dat bezitters van het mbo-diploma een verkorte route kunnen doen in het hbo, lijkt dit niet voor de hand te liggen. Hoewel, binnen 'social work' is dat wel gebeurd. Ook binnen de sector onderwijs, met de 'onderwijsondersteuner' en andere trajecten, is dat het geval.

² Uit de WHW: Het instellingsbestuur kan de graad Associate degree en de graad Bachelor of Master en de toevoeging daaraan aanvullen met de vermelding van het vakgebied of het beroepenveld waarop de graad betrekking heeft.

De enige Nederlandse aanbieder die adverteert met het uitreiken van de 'Bachelor of Science in Nursing' is Avans+, op basis van een eigen besluit, met een opleiding die zich richt op de internationale instroom (wel in het Nederlands gegeven overigens). Voor de andere opleidingen is het toch ook alleen maar de 'Bachelor of Nursing'.

Eigenlijk is gewoon het leukste en het handigste om met z'n allen te onderkennen dat de vraag naar Ad-opleidingen sterk aan het groeien is, zeker voor mbo'ers die willen doorgroeien op een praktische wijze. Daarom is het goed om nu actie te ondernemen bij 'ICT' en 'Rechten'. Dat kan door 'HBO' te vervangen door 'Bachelor'. Dus:

- Bachelor ICT
- Bachelor Rechten.

Er zijn twee private hogescholen die een Ad Rechten verzorgen. Een daarvan is de LOI (onderdeel van de Salta groep, voorheen NCOI), en die biedt ook een opleiding Rechten aan, dus zonder het voorvoegsel 'HBO', maar wel op bachelorniveau. Bij ICT zijn er al diverse Ad-opleidingen waarin 'ICT' in de naam is verwerkt³, met daarbij eveneens een Ad ICT in de aanbieding.

Laten we dit maar verder aan de markt over als het gaat om namen die voor nieuwe Ad-opleidingen zijn te gebruiken.

4 Actie?

Ja, prima, maar moet er nu ook iemand of een organisatie in het geweer komen? Zitten er niet wat rafels aan hetgeen hier allemaal zo langs de meetlat van de benamingen en graden is gelegd? Misschien toch wel. Eigenlijk kom je daarbij in formele zin bij de NVAO uit, aangezien het bewaken van namen van opleidingen aldaar door de overheid is belegd.

Er is ook nog de Inspectie voor het onderwijs, maar dan zou er achter bepaalde uitingen een kwaadwillige opzet schuil moeten gaan. Misschien zijn er een paar zaken waarbij vraagtekens zijn te plaatsen, maar om daarvan nu echt wakker te gaan liggen, dat lijkt ons niet nodig.

Dus misschien dat dit bij de NVAO in ogenschouw is te nemen. Mochten er dan vragen zijn, dan komen we graag verder in het geweer...

³ Opmerkelijk is dat Fontys ook Ad-opleidingen voor de ICT verzorgt, maar dan in de naam AD opneemt. Het is dus in het Croho een 'Ad AD-ICT'. Had de NVAO hier niet even alerter kunnen zijn? Of de jurist van Fontys?